

แบบรายงานสรุปผลการเข้ารับการฝึกอบรม
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ สังกัด สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘

เรียน ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี

ด้วย นางสาวสุวรรณา มั่นชวนา ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สังกัดสถานีพัฒนาที่ดินอุดรธานี สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๘ กรมพัฒนาที่ดิน ได้เข้ารับการพัฒนาความรู้เพื่อการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับบุคลากรภาครัฐ (TDGA E-Learning) หลักสูตรกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ (PDPA for Government Officer) ครอบคลุม การกำกับดูแลและการบริหารจัดการภาครัฐดิจิทัล (Digital Governance) เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๔ เป็นเวลารวมทั้งสิ้น ๒ ชั่วโมง ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวจัดโดยสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)

จึงขอรายงานสรุปผลการพัฒนาความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑.๑) เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับฐานกฎหมายเพื่อประกอบการเก็บรวบรวม ใช้งาน และเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล และฐานกฎหมายที่แนะนำสำหรับภาครัฐ

๑.๒) เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยอาศัยฐานกฎหมายภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะและความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐ

๑.๓) เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data Processor) และ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)

๒. เนื้อหาและหัวข้อวิชา

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ (PDPA) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐานระดับสากลในการกำกับดูแล การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย เพื่อคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้กับทั้งหน่วยงานภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ สำหรับภาครัฐ เจตนารมณ์คือการสร้างความสมดุลระหว่าง "การคุ้มครองสิทธิของประชาชน" และ "การรักษาประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะและการใช้อำนาจรัฐ" เจ้าหน้าที่รัฐจึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสอดคล้องตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด Digital from End-to-End: ปรับปรุงกระบวนการให้เป็นดิจิทัลเต็มรูปแบบตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ (Seamless Experience) ตั้งแต่ขั้นตอนการยื่นคำขอ การตรวจสอบหลักฐาน การอนุมัติ/อนุญาต ไปจนถึงการรับเอกสารหรือผลประโยชน์ โดยไม่มีกระบวนการกระดาษมาแทรกกลาง

๒.๑ หลักการสำคัญและเจตนารมณ์ของ PDPA ภาครัฐพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ มีขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานการกำกับดูแลให้หน่วยงานรัฐจัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างปลอดภัย ไม่ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ในขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการบริการสาธารณะ

๒.๑.๑) ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data): ข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม เช่น ชื่อ-นามสกุล, เลขบัตรประชาชน, เบอร์โทรศัพท์, อีเมล, ประวัติการทำงาน

๒.๑.๒) ข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหว (Sensitive Personal Data): ข้อมูลที่ต้องระวังเป็นพิเศษ เช่น เชื้อชาติ, พฤติกรรมทางเพศ, ประวัติอาชญากรรม, ข้อมูลสุขภาพ, ข้อมูลชีวภาพ (ลายนิ้วมือ/ม่านตา) ซึ่งการประมวลผลจำเป็นต้องระมัดระวังสูงสุดและส่วนใหญ่ต้องขอความยินยอมโดยชัดแจ้ง

๒.๒ จุดต่างสำคัญ: ฐานกฎหมายของ "ภาครัฐ" ที่ไม่ต้องขอความยินยอมเสมอไปสำหรับผู้ปฏิบัติงาน ภาครัฐ จุดนี้ถือเป็นหัวใจสำคัญ เพราะการปฏิบัติงานของรัฐหลายอย่างไม่จำเป็นต้องขอความยินยอม (Consent) จากประชาชนเสมอไป หากเข้าเงื่อนไขฐานกฎหมายอื่นๆ (Lawful Basis for Processing) ดังต่อไปนี้

๑) ฐานภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการใช้อำนาจรัฐ (Public Task): หน่วยงานรัฐ สามารถเก็บและประมวลผลข้อมูลได้ทันที หากเป็นไปเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ (เช่น การทำบัตรประชาชน, การลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ)

๒) ฐานหน้าที่ตามกฎหมาย (Legal Obligation): เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายอื่นที่บังคับให้หน่วยงานต้องทำ (เช่น กฎหมายภาษีอากร, กฎหมายควบคุมโรคติดต่อ)

๓) ฐานสัญญา (Contract): จำเป็นต้องใช้เพื่อทำสัญญาหรือสัญญารับบริการ

๔) ฐานประโยชน์สำคัญต่อชีวิต (Vital Interest): เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล (เช่น ข้อมูลผู้ป่วยฉุกเฉิน)

๒.๓ หน้าที่สำคัญของผู้ปฏิบัติงานภาครัฐ เมื่อหน่วยงานรัฐทำหน้าที่เป็น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) เจ้าหน้าที่รัฐมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐาน ดังนี้

๑) จัดทำ Privacy Notice (คำประกาศเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว) ต้องแจ้งให้ประชาชน ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล, ระยะเวลาที่จัดเก็บ, และสิทธิต่าง ๆ ก่อนหรือขณะเก็บข้อมูล

๒) จัดทำบันทึกการประมวลผล (RoPA - Records of Processing Activity) ต้อง บันทึกว่าหน่วยงานมีการเก็บข้อมูลอะไรบ้าง นำไปใช้ทำอะไร เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

๓) การรักษาความมั่นคงปลอดภัย (Security Measures) มีมาตรการป้องกันไม่ให้ข้อมูล รั่วไหล หรือถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต

๔) การแจ้งเหตุละเมิด หากพบว่าข้อมูลประชาชนรั่วไหล หน่วยงานต้องแจ้ง คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) ภายใน ๗๒ ชั่วโมงนับแต่ทราบเหตุ

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject Rights) ผู้ปฏิบัติงานต้องพร้อมรองรับและปฏิบัติตามเมื่อประชาชนมาขอใช้สิทธิ เช่น

๑) สิทธิขอเข้าถึงและรับสำเนาข้อมูล

๒) สิทธิขอให้แก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

๓) สิทธิขอให้ลบหรือทำลายข้อมูล (หากหมดความจำเป็นหรือหมดอำนาจกฎหมาย)

๔) สิทธิขอคัดค้านการประมวลผลข้อมูล

๒.๔ อัตราโทษและผลกระทบหากฝ่าฝืนกฎหมายหากหน่วยงานรัฐหรือเจ้าหน้าที่ปล่อยปละละเลย หรือจงใจละเมิดกฎหมาย PDPA จะต้องได้รับบทลงโทษและเกิดความเสียหายต่อองค์กรอย่างรุนแรง โดยแบ่งโทษ ออกเป็น ๓ ประเภท

๑) ความรับผิดทางแพ่ง ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดให้กับประชาชน ผู้เสียหายตามจริง และศาลมีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าเสียหายเชิงลงโทษเพิ่มขึ้นอีกไม่เกิน ๒ เท่าของค่าเสียหายจริง

๒) โทษทางอาญา เกิดขึ้นในกรณีที่เจ้าหน้าที่จงใจเปิดเผยข้อมูลอ่อนไหวโดยมิชอบ ล่วงรู้ข้อมูลจากการปฏิบัติหน้าที่แล้วนำไปเผยแพร่จนทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือเพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว โทษสูงสุดคือ จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓) โทษทางปกครอง เป็นโทษปรับเป็นตัวเงินต่อหน่วยงานที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามขั้นพื้นฐาน (เช่น ไม่ทำ Privacy Notice, ไม่ตั้ง DPO) อัตราโทษปรับตั้งแต่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ถึงสูงสุดไม่เกิน ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท

หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่รัฐภายใต้ PDPA คือการตระหนักรู้ว่า "ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นของประชาชน ไม่ใช่ของรัฐ" ทุกครั้งที่จะจัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผย ต้องตอบให้ได้ว่าใช้ฐานอำนาจกฎหมายใด มีการแจ้งประชาชนผ่าน Privacy Notice แล้วหรือยัง และมีมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยที่รัดกุมพอแล้วหรือไม่ เพื่อป้องกันความเสียหายต่อประชาชนและความรับผิดชอบทางกฎหมายของตัวเจ้าหน้าที่เอง

๓. ประโยชน์ที่ได้รับ ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดมาตรฐานสำคัญ บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง และสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้องตามเจตนารมณ์ของ PDPA ทั้งยังเข้าใจการดำเนินงานโดยอาศัยฐานกฎหมายภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะและความจำเป็นในการใช้อำนาจรัฐ

๔. แนวทางในการนำความรู้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงาน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างภาครัฐ และการบริการสาธารณะได้อย่างถูกต้อง มั่นใจ ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาลข้อมูลตามมาตรฐานสากล

๕. ความต้องการการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา (ถ้ามี) ส่งเสริมให้มีการจัดอบรมขยายผลสร้างความตระหนักรู้ด้าน PDPA ให้แก่เจ้าหน้าที่ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเสี่ยงทางกฎหมายและร่วมกันขับเคลื่อนองค์กรสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างปลอดภัย

(นางสาวสุวรรณา มั่นขานนา)
นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

(นางสาวนิรชา ชุมดินพิทักษ์)
ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินอุดรดิตถ์